

تحلیل آثار بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر بر امنیت اجتماعی و احساس تعلق جامعه روستایی (مورد مطالعه: روستاهای شهرستان بدره - استان ایلام)

محمد رضا رضوانی* - استاد و عضو قطب برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه تهران

محمد کوچکی - کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه تهران

پذیرش مقاله: ۱۳۹۳/۰۹/۱۵

تأیید نهایی: ۱۳۹۵/۰۷/۱۵

چکیده

امنیت همواره از نیازهای اساسی جوامع بشری بوده است که بدون آن زندگی انسان‌ها به مخاطره می‌افتد. بی‌شک، هیچ عنصری برای پیشرفت، توسعه جامعه و شکوفایی استعدادها مهم‌تر از عنصر امنیت و تأمین آرامش نیست. در واقع، امنیت پیش‌زمینه یک اجتماع سالم و احساس امنیت بسترساز توسعه جوامع انسانی است. از این‌رو، بیمه از راهکارهای اساسی و ارزشمند بشری در ایجاد امنیت، به‌ویژه امنیت اجتماعی است. این پژوهش با هدف تحلیل آثار بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر بر امنیت اجتماعی و احساس تعلق جامعه روستایی در روستاهای شهرستان بدره، استان ایلام انجام گرفته است. روش تحقیق توصیفی و تحلیلی بوده و داده‌های مورد نیاز با استفاده از مطالعه میدانی (پرسشنامه) گردآوری شده است. جامعه آماری شامل افراد تحت پوشش بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر (۴۴۸ نفر) است که با استفاده از روش کوکران حجم نمونه ۲۰۷ نفر محاسبه شده و نمونه‌ها با استفاده از روش تصادفی انتخاب شده است و در نهایت با استفاده از نرم‌افزار SPSS و استفاده از آزمون تی تک‌نمونه‌ای تجزیه و تحلیل شده است. با توجه به نتایج تحقیق، وجود بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر در منطقه مورد مطالعه برای حمایت از روستاییان ضروری بوده و صندوق بیمه توانسته است اعتماد روستاییان را به خود جلب کند. همچنین، بیمه در ارتقای امنیت اجتماعی و احساس تعلق روستاییان تأثیرگذار بوده است، ولی در شاخص ارتقای امنیت اجتماعی اثر بیشتری داشته است.

واژه‌های کلیدی: احساس تعلق، امنیت اجتماعی، بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر، شهرستان بدره.

مقدمه

امنیت‌نیازی اساسی و همگانی است که تصور بی‌نیازی از آن محال است. اهمیت و ضرورت امنیت با زندگی و حیات پیوند ناگسستنی دارد. دانشمندان امنیت را یکی از نیازهای اساسی انسان در نظر می‌گیرند (نقیب‌السادات و دیگران، ۱۳۹۱: ۱۳۰). همچنین، امنیت یکی از نیازهای اساسی انسان محسوب می‌شود. انسان همواره در تلاش برای تأمین امنیت در زندگی خود بوده و یکی از انگیزه‌های اصلی تشکیل حکومت‌ها نیز تأمین امنیت بوده است. امنیت نخستین شرط برای زندگی انسان و سکونت در یک مکان است. اگر جایی امن نباشد، قابل سکونت نیست و تا امنیت در کشوری حکمفرما نباشد فراهم کردن یک اقتصاد سالم ممکن نیست (رضویان و آقایی، ۱۳۹۳: ۴۴).

امنیت مقوله‌ای اساسی در هر نظام اجتماعی و مقدمه لازم برای حیات سیاسی و اجتماعی دولت‌ها به‌شمار می‌رود. امنیت پیش‌نیاز هرگونه توسعه در زمینه‌های گوناگون سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و علمی است و تمام کشورها در راستای رسیدن به این آرمان فعالیت می‌کنند. درواقع، امنیت از نیازها و انگیزه‌های اساسی انسان به‌شمار می‌رود؛ به‌طوری‌که با زوال آن آرامش خاطر انسان از بین می‌رود و تشویش، اضطراب و ناآرامی جای آن را می‌گیرد. به‌علاوه، برطرف‌شدن بسیاری از نیازهای آدمی در گرو تأمین امنیت است (نوروزی و فولادی سپهر، ۱۳۸۸: ۱۳۰).

براساس نتایج تحقیقات گسترده در سطح جهان، در هر جامعه‌ای که سرمایه اجتماعی بالاتر است، بهبود وضعیت سلامت، کاهش میزان جرم و جنایت (پاتنام: ۲۰۰۰)، افزایش طول عمر، دستاوردهای بهتر آموزشی و سطح بالاتر عدالت اجتماعی و کاهش نابرابری اجتماعی، بهبود رفاه کودکان و میزان کمتری از کودک‌آزاری، فساد کمتر و کارایی مطلوب‌تر دولت، شادی بیشتر، سلامت بیشتر، سهم یا درصد اشتغال بالاتر (وول کوک، ۲۰۰۱: ۱۲)، طول عمر و امید به زندگی بالاتر مشاهده می‌شود (حقیقتیان و دیگران، ۱۳۹۳: ۳۹).

احساس امنیت عبارت است از احساس آزادی نسبی از خطر که شرایط خوشایندی برای افراد جامعه ایجاد می‌کند و فرد در آن احساس آرامش جسمی و روحی دارد (رجبی‌پور، ۱۳۸۴: ۹۳). بی‌تردید، هیچ عنصری برای پیشرفت، توسعه، تکامل جامعه و شکوفایی استعدادها مهم‌تر از عنصر امنیت و تأمین آرامش در جامعه نیست و توسعه، خلاقیت و تحرک اجتماعی اثربخش، بدون امنیت امکان‌پذیر نیست (سیاهپوش و دیگران، ۱۳۹۱: ۳۸). امنیت یکی از نیازهای فطری بشر بوده و ایجاد آن همواره مهم‌ترین فلسفه وجودی دولت‌ها بوده است. معروف است که بعد از نان و قبل از آزادی، مهم‌ترین نیاز بشر امنیت است (رنجبر، ۱۳۸۹: ۲۲۵). درواقع، امنیت پیش‌زمینه یک اجتماع سالم و احساس امنیت بسترساز توسعه جوامع انسانی است و سعادت یک اجتماع در گرو حفظ و بقای امنیت و احساس ناشی از آن است. امنیت به دفاع یا حفاظت از خود، خانواده، دوستان و اموال گفته می‌شود. امنیت در معنای لغوی به‌معنی رهایی از خطر یا مخاطرات و لطمات، ایمنی روانی، رهایی از هراس یا تردید، مشوش‌نبودن و نبودن احتمال ناکامی است (ضرابی و دیگران، ۱۳۹۱: ۱۰۹).

امنیت اجتماعی یکی از ضروری‌ترین نیازهای فرد، گروه و جامعه است و ادامه حیات و بقای جوامع بدون آن مشکل و غیرممکن است (نقیب‌السادات، ۱۳۹۱: ۱۴۴) و ناظر به تولید امنیت از بستر جامعه است (کلاهیچیان، ۱۳۸۲: ۱۳۷) و بر فراغت جمعی از تهدیدی تأکید می‌کند که عامل غیرقانونی دولت یا دستگاه یا فرد یا گروهی در تمام یا قسمتی از جامعه به‌وجود آورده است (امیری، ۱۳۸۲: ۳۱۵). همچنین، نیاز به امنیت فردی و گروهی و جست‌وجوی پیگیر این امنیت همواره یکی از ویژگی‌های ذاتی بشر بوده است و مردم همواره کوشیده‌اند خود و خانواده‌شان را از خطرهای موجود دور نگه دارند (نونژاد و بهارلو، ۱۳۸۷: ۱۶۹). براین اساس، یکی از دستاوردهای اساسی و ارزشمند بشر در ایجاد امنیت، به‌ویژه امنیت اقتصادی و اجتماعی، بیمه است. بیمه‌نگرانی‌ها را در مقابل زیان‌های ناشی از حوادث کاهش می‌دهد و در سطوح

خرد و کلان با حمایت از افراد و مجموعه‌های مختلف، بستر مناسبی را برای دستیابی به توسعه اقتصادی فراهم می‌آورد (سهامیان مقدم، ۱۳۸۸: ۲۵). همچنین، توسعه بیمه بسیاری از نیازهای بشر را پاسخ می‌گوید که تأثیر این سازوکار بر مقابله با رویدادهای پیش‌بینی‌نشده و همچنین امکان گردآوری سرمایه برای ایجاد ثروت غیرقابل انکار است. در کنار این سازوکار و با هدف افزایش سطح رفاه در جوامع و حفظ حداقل معیارهای زندگی افراد در برابر حوادث تقریباً قابل پیش‌بینی - که تأثیر ژرفی بر افراد جامعه دارد - دولت‌ها به تضمین حداقل نیازها برای زندگی جمعی اقدام کردند (مهراد، ۱۳۸۶: ۳).

کاهش سطح کیفیت زندگی روستایی نسبت به جامعه شهری و عمیق‌تر شدن شکاف بین سکونتگاه‌های روستایی و شهری، خروج جمعیت فعال از بخش روستایی و مهاجرت آن به حاشیه شهرها و رهاشدن منابع محدود آب و خاک کشور و سرانجام کاهش میزان بهره‌وری تولید در بخش کشاورزی از جمله چالش‌های فراروی محیط‌های روستایی است (قدیری معصوم و نجفی کانی، ۱۳۸۲: ۱۲۰) که می‌توان با اجرای نظام بیمه اجتماعی کارآمد در جامعه روستایی، بخشی از این چالش‌ها را برطرف کرد و از این رهگذر، شرایط تثبیت جمعیت فعال و کیفیت زندگی را بهبود بخشید. بر این اساس، مهم‌ترین هدف ایجاد بیمه‌های اجتماعی حمایت و تأمین در برابر برخی شکل‌های ناامنی در محیط روستاست که با اجرای درست آن، پایه‌ای از حمایت درآمدی برای کشاورزان فراهم می‌شود (ماهر، ۱۳۸۳).

یکی از اقدامات بسیار مهم در برنامه چهارم برای توسعه روستایی، اجرای قانون بیمه اجتماعی روستاییان و عشایر است. هرچند این اقدام در مجموعه اهداف، سیاست‌ها و اقدامات اجرایی بخش عمران و توسعه روستایی نبود، در سیاست‌های کلی برنامه چهارم (بند ۱۳، ۱۹، ۲۱ و ۴۳) و به‌ویژه در ماده ۹۶ قانون برنامه به‌طور مستقیم بر آن تأکید شده است (رضوانی، ۱۳۹۰: ۷۳). با گذشت بیش از یک قرن از تجربه بیمه در کشور و علی‌رغم دستیابی به موفقیت‌ها و مطرح‌شدن ایده‌های مهم در زمینه ارائه خدمات بیمه‌ای مورد نیاز جامعه، هنوز تا دستیابی به نقطه قابل قبول در این زمینه و کسب موقعیت مناسب با پتانسیل موجود در کشور فاصله زیادی وجود دارد که کسب این موفقیت در گرو توسعه و اشاعه فرهنگ بیمه در جامعه است (سهامیان مقدم، ۱۳۸۸: ۲۵). داشتن تابعیت جمهوری اسلامی ایران، سکونت در روستا یا مناطق عشایری، کشاورز غیرساکن روستا، داشتن حداقل هجده سال سن اعم از متأهل یا مجرد، عقد قرارداد و پرداخت پنج درصد سطح درآمدی انتخابی بیمه‌شده به‌عنوان حق بیمه از شرایط عمومی عضویت در صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر است. مزایای پیری، از کارافتادگی کلی در اثر حادثه ناشی از کار، از کارافتادگی کلی بنا به دلایل دیگری به‌جز کار و برخورداری بازماندگان تحت تکفل بیمه‌شده متوفی از مستمری از مزایای عضویت در صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر است (صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر، ۱۳۹۳).

بر اساس آخرین اطلاعات صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر کشور در سال ۱۳۹۳، ۱۲۲۲۱۹۵ خانوار در کشور تحت پوشش این بیمه هستند که میانگین ضریب پذیرش آن حدود ۱۹/۱۲ درصد است. تعداد بیمه‌شدگان در استان ایلام حدود ۱۸۲۲۷ خانوار با میانگین پوشش ۳۰/۳۳ درصد است که بالاتر از میانگین کشوری است. همچنین، در شهرستان بدره حدود ۴۴۸ خانوار تحت پوشش این بیمه هستند که میانگین پذیرش آن ۷۲/۲۶ درصد است. هدف پژوهش حاضر، تحلیل و بررسی اثرگذاری بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر بر امنیت اجتماعی و احساس تعلق در روستاهای شهرستان بدره استان ایلام است. در این راستا، پرسش‌های زیر مطرح می‌شود:

بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر چه تأثیری بر امنیت اجتماعی روستاییان در محدوده مورد مطالعه داشته است؟ بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر چه تأثیری بر احساس تعلق روستاییان و کاهش مهاجرت در محدوده مورد مطالعه داشته است؟

پیشینه پژوهش

لیونگ‌یو در سال ۲۰۰۱ رابطه رشد بهره‌وری، افزایش نابرابری درآمد و بیمه اجتماعی را در چین بررسی کرد و نتیجه گرفت هنگامی که سطح بیمه اجتماعی کاهش می‌یابد، نرخ رشد اقتصادی، بهره‌وری کل و نابرابری درآمدی افزایش می‌یابد. وی نشان داد بیمه اجتماعی نمی‌تواند به‌طور مؤثر نابرابری‌ها را کاهش دهد. براساس نتایج وی، تغییرات بزرگ در سطح بیمه ممکن است تغییر کمی در نابرابری درآمد ایجاد کند؛ بنابراین، بیمه اجتماعی به‌خودی‌خود ممکن است ابزاری مؤثر برای کاهش نابرابری نباشد.

آنجلینی و هیروس در سال ۲۰۰۴ در پژوهشی در اندونزی نشان دادند ضعف منابع تولید، عامل اصلی عدم پذیرش بیمه در اقتصاد غیررسمی است و در اثر همین عامل و نیز سطح پایین سواد و مهارت‌های شغلی غیرکشاورزی، زمینه گسترش بیمه‌ها در میان کشاورزان بی‌زمین، کم‌زمین، ماهیگیران، بهره‌برداران حاشیه‌ای و زنان در بخش رسمی مناطق روستایی بسیار محدود شده است. براساس نتایج این پژوهش، بی‌اعتمادی بین مؤسسات دولتی و غیردولتی کارگزار بیمه و کشاورزان دوسویه بوده و عدم تمایل هر دو طرف به مشارکت در این عرصه منجر شده است. این بی‌میلی به‌مثابه یک هنجار در پذیرش بیمه اجتماعی از سوی کشاورزان تأثیر منفی دارد.

جابلونسکا در سال ۲۰۰۵ در مناطق روستایی لهستان به این نتیجه رسید که نوع فعالیت‌های کشاورزی، بهره‌وری تولید، و درآمد کشاورزان سه عامل دارای تأثیر معنی بر پذیرش بیمه اجتماعی به‌شمار می‌روند و سهم حق بیمه پرداختی کشاورزان با درآمد خالص آن‌ها همبستگی معنی‌دار دارد. به‌عبارت دیگر، در مالکیت بزرگ مقیاس، میزان سهم بیمه کشاورزان از کل درآمد آن‌ها کمتر (۱۱ درصد) و برای کشاورزان کوچک مقیاس، این سهم بسیار بالاتر است (۴۵ درصد) و به همین دلیل کمک دولت به کشاورزان متناسب با درآمد آن‌ها متغیر است.

براساس نتایج تحقیق رامش در سال ۲۰۰۷ در مناطق روستایی هند، روستاییان در اصل با ایده بیمه مخالف نیستند، اما هزینه پذیرش آن باید در حد توان آن‌ها و خود بیمه نیز دربرگیرنده پوشش مناسب در برابر مخاطرات باشد. این تحقیق عوامل متعدد مرتبط با درآمد خانوار را (مانند تعداد شاغلان خانوار، فعالیت خارج از مزرعه، تنوع شغلی و دارایی‌های تولیدی) در یک مؤلفه به نام توان اقتصادی خانوار خلاصه کرده است که در مدل تحلیل عاملی پذیرش بیمه اجتماعی به‌صورت عامل اول مطرح می‌شود.

شیرزاد در سال ۱۳۸۳ در یک تحقیق تطبیقی به این نتیجه رسید که نوع حمایت و مقدار پوشش بیمه اجتماعی در همه کشورهای یکسان نیست، ولی نوعی یکنواختی در برنامه تأمین اجتماعی بخش دولتی و بخش صنعتی وجود دارد و پوشش‌های حمایتی برای شاغلان بخش‌های غیرمتمرکز همچون بخش کشاورزی اتفاقی و ناقص است و میزان پوشش نیز کاملاً به موقعیت و قدرت حکومت ارتباط دارد. همچنین، توسعه بیمه‌های اجتماعی در بخش کشاورزی بدون حمایت‌های جدی دولت امکان‌پذیر نیست و در این میان، باید رابطه‌ای منطقی بین سطح درآمد کشاورزان و سرانه حق بیمه در برنامه‌های مورد نظر برقرار شود تا سطح پذیرش بیمه افزایش پیدا کند.

منظمی‌تبار در سال ۱۳۸۵ نقش مشارکت مردمی را در تقویت امنیت اجتماعی بررسی کرد. وی به متغیرهایی مانند نظم و انسجام اجتماعی، افزایش تعهد و اعتماد اجتماعی، قبول مسئولیت، افزایش امنیت و افزایش مقبولیت اجتماعی توجه کرده است. شریفی و حسینی در سال ۱۳۸۸ در تحقیقی پس از بررسی عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه اجتماعی در میان کشاورزان شهرستان‌های قروه و دهگلان به این نتیجه رسیده‌اند که توان اقتصادی خانوار تأثیری مثبت و معنی‌دار بر پذیرش بیمه اجتماعی دارد. براین‌اساس، کشاورزانی که از نظر اقتصادی توانمندی بیشتری دارند، به احتمال بیشتری حق بیمه را پرداخت می‌کنند، اما کشاورزانی که توان اقتصادی کمتری دارند ترجیحات هزینه‌ای بیشتری دارند؛ بنابراین، پرداخت حق

بیمه را در اولویت هزینه‌های خود قرار نمی‌دهند و با توجه به امیدواری کمتر این دسته از کشاورزان در مورد پایداری زندگی خود در محیط روستایی، انگیزه سرمایه‌گذاری آن‌ها برای آینده نیز کمتر است. همچنین، سرمایه انسانی خانوار تأثیری مثبت و معنی‌دار بر پذیرش بیمه اجتماعی داشته است. پیروی از نظر و رفتار دیگران، تأثیری منفی بر پذیرش بیمه دارد و توسعه اقتصادی و اجتماعی محیط روستایی تأثیری مثبت و معنی‌دار بر پذیرش بیمه اجتماعی دارد.

مختاری و دیگران در سال ۱۳۹۱ در تحقیقی با عنوان بررسی عوامل اجتماعی و فرهنگی مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی در شهر یاسوج با استفاده از مطالعه میدانی نتیجه گرفتند که تفاوت معناداری میان افراد جوان و مسن، مجرد و متأهل از نظر احساس امنیت اجتماعی وجود دارد. همچنین، رابطه مستقیم و معناداری بین متغیرهای مستقل پایگاه اقتصادی- اجتماعی، اعتماد اجتماعی، میزان دینداری، نگرش به عملکرد پلیس و متغیر وابسته میزان احساس امنیت اجتماعی مشاهده شده و متغیر اعتماد اجتماعی با ۳۲ درصد بیشترین سهم را در تبیین احساس امنیت داشته است.

شفیعی‌زاده و دیگران در سال ۱۳۹۱ در تحقیقی با عنوان عوامل مؤثر بر نهادینه‌سازی بیمه اجتماعی در روستاهای شهرستان کبودرآهنگ نتیجه گرفتند ضرورت وجود بیمه اجتماعی در منطقه زیاد بوده و صندوق تا حد قابل‌قبولی توانسته است اعتماد بیمه‌گزاران را به خود جلب کند. براین اساس، این بیمه مشروعیت متوسطی در سطح منطقه دارد. در این راستا، برآورده شدن انتظارات بیمه‌گزاران از سوی صندوق و کارگزاران ممکن است رضایت آن‌ها را به دنبال داشته باشد و موجب افزایش مشروعیت بیمه شود. به دلیل اینکه این انتظارات به‌ویژه از سوی صندوق در حد مطلوبی برآورده نشده است، کم‌بودن مشروعیت آن قابل‌توجیه است که این مسئله تأثیر منفی مستقیم بر نهادینه‌شدن بیمه اجتماعی در روستاهای منطقه دارد. محققان پیشنهاد داده‌اند صندوق با بهره‌گیری از ظرفیت رسانه‌ای و توان تخصصی کارگزاران اقدامات لازم را به منظور ارائه آموزش و ترویج فراگیر در زمینه ماهیت بیمه اجتماعی، مواهب و مزایای آن و عواقب بی‌توجهی به آن انجام دهد و با توجه به سرمایه اجتماعی تقریباً خوب موجود در منطقه مورد مطالعه، با ایجاد نگرش مثبت در رهبران محلی و افزایش سطح دانش آن‌ها در زمینه بیمه اجتماعی و نیز با بهره‌گیری از نهادهای دولتی و عمومی مرتبط مانند ادارات جهاد کشاورزی، فرمانداری‌ها، بخشداری‌ها و سازمان تأمین اجتماعی به منظور افزایش مشروعیت بیمه اجتماعی روستاییان اقدام شود.

رضوانی و عزیززی در سال ۱۳۹۲ در تحقیقی چالش‌های بیمه اجتماعی روستاییان و عشایر را در کشور بررسی کردند و نتیجه گرفتند موانع متعددی در راستای گسترش بیمه اجتماعی روستاییان و عشایر وجود دارد که بعضی از آن‌ها ساختاری و اجرایی است و برخی دیگر برخاسته از وضعیت جامعه هدف است. از جمله چالش‌های ساختاری و قانونی می‌توان به قوانین و مقررات و تعاریف و نبود تبلیغات صحیح و مناسب و در زمینه جامعه هدف می‌توان به دلایلی مانند بی‌اعتمادی به کارگزاران بیمه، ناآگاهی از مزایای بیمه گفته شده، ناتوانی اقتصادی بیمه‌گزاران در پرداخت حق بیمه- به‌ویژه در مناطق توسعه‌نیافته- اشاره کرد. همچنین، در استان‌هایی که شاخص توسعه انسانی بالاست، درصد بیمه‌شدگان نسبت به جمعیت مشمول در سطح بالاتری قرار دارد و برای دستیابی به حداکثر پوشش جغرافیایی و جمعیت، عرضه تسهیلات و حمایت‌های بیشتر و اتخاذ روش‌های ویژه ترویجی و مشارکتی ضروری است.

رضوانی و دیگران در سال ۱۳۹۳ تحقیقی را با عنوان تحلیل فضایی و آثار بیمه اجتماعی روستاییان بر توسعه روستایی (مطالعه موردی: دهستان دوستان، شهرستان بدره) با استفاده از مطالعه میدانی و پرسشنامه انجام دادند. آن‌ها نتیجه گرفتند در منطقه مورد مطالعه وجود بیمه اجتماعی روستاییان و عشایر در منطقه مورد مطالعه برای حمایت از روستاییان ضروری بوده است و صندوق بیمه توانسته است اعتماد روستاییان را به خود جلب کند و در نهایت بیمه اجتماعی روستاییان و عشایر در محدوده مورد مطالعه موجب تأثیرگذاری بر توسعه روستایی و ارتقای امنیت اجتماعی و اقتصادی شده است.

حقیقتیان و دیگران در سال ۱۳۹۳ در تحقیقی با عنوان بررسی رابطه میان سرمایه اجتماعی (براساس تفکیک سرمایه اجتماعی درون‌گروهی، برون‌گروهی و ارتباطی) و احساس امنیت در شهر تهران، با استفاده از روش پیمایشی و سپس بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و احساس امنیت نتیجه گرفته‌اند تأثیر مستقیم سرمایه اجتماعی درون‌گروهی بر احساس امنیت بسیار ضعیف و قابل چشم‌پوشی است. سرمایه اجتماعی درون‌گروهی به دلیل تأثیر منفی بر سرمایه اجتماعی برون‌گروهی، بر احساس امنیت شهروندان تأثیر می‌گذارد. همچنین، سرمایه اجتماعی برون‌گروهی تأثیری مستقیم بر احساس امنیت داشته است. سرمایه اجتماعی ارتباطی تأثیری مستقیم بر احساس امنیت ندارد، اما با تأثیر غیرمستقیم و منفی با احساس امنیت رابطه معناداری را برقرار می‌کند.

حسن‌زاده ثمرین و دیگران در سال ۱۳۹۳ در تحقیقی با عنوان بررسی و تبیین رابطه بین سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی کارکنان استانداری استان گلستان، با استفاده از روش پیمایشی نتیجه گرفته‌اند بین میزان سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد و با افزایش سرمایه اجتماعی در جامعه، احساس امنیت اجتماعی نیز افزایش پیدا می‌کند و با کاهش سرمایه اجتماعی، احساس امنیت کاهش می‌یابد.

مبانی نظری

بیمه‌های اجتماعی که بیمه‌های اجباری یا بیمه‌های ناشی از قانون نیز نامیده می‌شود، بیشتر درمورد کارگران و طبقات کم‌درآمد جامعه کاربرد دارد؛ یعنی افرادی که از یک سو نیروی تولیدی جامعه محسوب می‌شوند و از دیگر سو کمتر به فکر تأمین آینده و معیشت خویش هستند (کریمی، ۱۳۷۸: ۴۳). همچنین، این بیمه برنامه بیمه دولتی است که در برابر خطرهای اقتصادی گوناگون مانند از دست دادن درآمد به دلیل بیماری، پیری و بیکاری از مردم حمایت می‌کند و مشارکت در آن اجباری است. بیمه‌های اجتماعی نوعی تأمین اجتماعی به شمار می‌رود و گاه این دو اصطلاح به جای یکدیگر به کار گرفته می‌شوند (مریدی، ۱۳۷۸: ۷۲). در تعریفی دیگر، در این بیمه از حقوق کارمند یا کارگر به صورت منظم، ماهیانه کسر می‌شود و پس از بازنشستگی یا در هنگام بیماری و بروز حوادث، در طول خدمت به او پرداخت می‌شود و در مواردی این حق به صورت دارو در اختیار وی قرار می‌گیرد که به آن در اصطلاح مستمری می‌گویند (حسینی الموسوی، ۱۳۹۲: ۱۸).

سیر تکاملی تأمین اجتماعی در جهان نشان می‌دهد در آغاز نظام‌های بیمه‌ای در قالب انجمن‌های صنفی مبتنی بر حمایت‌های درون صنفی و محدود، به کمک‌های مقطعی و موردی شکل گرفتند. بیمه‌های اجتماعی که با مشارکت کارگران و کارفرمایان و دولت‌ها شکل می‌گیرد، پایدارترین راهکار تأمین اجتماعی شناخته می‌شود و در قوانین کشور ما نیز نسبت به سایر روش‌ها اولویت و محوریت اساسی دارد. بیمه‌های اجتماعی، جمعیت شاغل، فعال و سالم را پوشش می‌دهد و آرامش و اطمینان خاطر را برای سرمایه‌های انسانی کشور پدید می‌آورد. ویژگی‌های بارز بیمه‌های اجتماعی عبارت است از جامعیت تعهدات، مشارکت در خطر، همبستگی ملی، بازتوزیع درآمدها و نیز مدیریت از طریق سازمان‌های عمومی غیردولتی با استقلال اداری و مالی با نظارت دولت (حیدری، ۱۳۸۹: ۲۵۰-۲۵۱).

بیمه‌های اجتماعی روستاییان نه تنها یکی از ضروریات جوامع مدنی است، بلکه به ایجاد اقتصاد مبتنی بر بازار قوی و سالم کمک شایانی می‌کند. در این میان، مهم‌ترین هدف ایجاد بیمه‌های اجتماعی حمایت و تأمین در برابر برخی شکل‌های ناامنی در محیط تولیدی روستایی است (مؤسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی و اقتصاد کشاورزی، ۱۳۸۳: ۱۳۱). امروزه صنعت بیمه از عوامل مهم توسعه کشورها محسوب می‌شود و توسعه بیمه نیز شاخصی برای توسعه کشورها تلقی می‌شود. بیمه در کنار سایر بخش‌های اقتصادی نقش برجسته‌ای دارد و با پوشش خسارت‌های احتمالی ناشی از فعالیت‌های مختلف اقتصادی، انگیزه سرمایه‌گذاری را افزایش می‌دهد و افزایش سرمایه‌گذاری نیز نقش مهمی در رشد و توسعه کشور دارد. همچنین، بیمه نوعی صنعت تلقی می‌شود و بر درآمد ملی تأثیر می‌گذارد؛ به طوری که در اقتصاد ایران

نقش بیمه اهمیت دارد و اثربخشی آن در بین صنایع دیگر از متوسط اثربخشی سایر بخش‌های دیگر بیشتر است (شاهچراغ، ۱۳۹۱: ۴۶). در مجموع، بیمه‌های اجتماعی روستایی نه تنها یکی از ضروریات جوامع مدنی است، بلکه به ایجاد اقتصاد مبتنی بر بازار قوی و سالم کمک شایانی می‌کند. در این راستا، مهم‌ترین هدف ایجاد بیمه‌های اجتماعی حمایت و تأمین در برابر برخی شکل‌های ناامنی در محیط تولیدی روستایی است (مؤسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی و اقتصاد کشاورزی، ۱۳۸۳: ۱۳۱-۱۳۳).

امنیت

امنیت به معنی رهایی از خطر، تهدید، آسیب، ترس و وجود آرامش، اطمینان، آسایش و اعتماد است (ساروخانی و نویدنیا، ۱۳۸۵: ۸۸) و محصول برقراری نظم در جامعه است که در اعلامیه جهان حقوق بشر به عنوان یکی از حقوق اجتماعی انسان بیان شده و همدریف آزادی قرار گرفته است (صالحی، ۱۳۸۷: ۲۰).

امنیت یکی از فاکتورهای مهم زندگی است که حتی انسان‌های اولیه برای گذران زندگی ابتدایی خود به آن احتیاج مبرم داشتند. از گذشته‌های دور تاکنون، کار دولت‌ها تأمین امنیت جان مردم در برابر خطرهای داخلی و خارجی و نهادینه کردن امنیت اجتماعی بوده است. امنیت از مهم‌ترین نیازهای بشری برای ادامه حیات است؛ به ویژه در ساخت حیات اجتماعی، امنیت از مقاصد اصلی و از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر حفظ انسجام نظام اجتماعی است. اهمیت امنیت تا حدی است که تعهد به آن از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر بقا و پایداری حکومت‌ها محسوب می‌شود (قاسمی و محمدی، ۱۳۹۲: ۲۲). در اصل، احساس امنیت یا عدم امنیت یک برداشت و امر ذهنی است که در اعتقادات و باورهای مذهبی، اخلاقی و فرهنگی مردم و رهبران یک کشور ریشه دارد. برآیند این باورها و اعتقادات موجب می‌شود یک ملت یا رهبران، کشوری را دشمن و کشوری دیگر را دوست تلقی کنند (عامری، ۱۳۷۰: ۱۷۹). در واقع، امنیت دو بعد ذهنی (احساس امنیت) و عینی (امنیت عینی) دارد و آنچه بر رفتار و اعمال آدمی تأثیر می‌گذارد، احساس امنیت یا احساس درمان بودن است (کلاهیجان، ۱۳۸۴: ۱۴۱). احساس امنیت حالتی است که اغلب اعضای گروه یا جامعه طی آن خود را فارغ و مصون از هرگونه تهدید و خطر می‌دانند (عبدالرحمنی، ۱۳۸۷: ۱۵).

نیروی عمده در ورای بسیاری از کنش‌ها، مجموعه فرایندهای ناخودآگاه برای دستیابی به حس اعتماد در تعامل با دیگران است؛ یعنی یکی از نیروهای برانگیزاننده، اما به شدت مغشوش در ورای کنش، تمایل به حفظ امنیت وجودی یا حس اعتمادی است که از توانایی در کاهش اضطراب در روابط اجتماعی برمی‌خیزد. کنشگران نیاز دارند این حس اعتماد را داشته باشند (مختاری و دیگران، ۱۳۹۱: ۲۷).

در لغت‌نامه آکسفورد، امنیت به معنی ایمنی و عدم خطر و اضطراب تعریف شده است. آرنولد ولفرز معتقد است امنیت از منظر عینی و شهودی یعنی نبود تهدیداتی که ارزش‌های حیاتی را به خطر می‌اندازد و از نظر ذهنی یعنی نبود هیچ هراسی علیه ارزش‌های مذکور. باری بوزان نیز امنیت را رهایی از هر نوع خطر و تهدید در زمینه روابط بین‌الملل، توانایی کشورها و جوامع در حفظ ماهیت و عملکرد مستقل و همچنین تمامیت ارضی خود می‌داند (بوزان، ۱۳۷۸: ۲۲). همچنین، هابز امنیت را با «حفظ جان و صیانت نفس» مترادف می‌داند و جان لاک آن را «حفظ مال و دارایی» تعریف می‌کند (اشتراوس، ۱۳۷۳: ۶۲). به علاوه، امنیت و ناامنی در رابطه با اهداف و ابزارها، رهایی از نیاز (امنیت شغلی، درآمد، سلامتی، امنیت محیطی و...) و ترس (حاکمیت قانون) تعریف می‌شود (توماس، ۲۰۰۷: ۱۱۳). در واقع، امنیت یعنی رفع خطر و رفع خطر یعنی استفاده بهینه از فرصت. در نتیجه، امنیت دو عنصر اساسی تهدید و فرصت را دارد و برقراری امنیت منوط به رهایی نسبی از تهدید و بهره‌گیری بهینه از فرصت‌هاست (خلیلی، ۱۳۸۱: ۴۲۸).

امنیت اجتماعی

امنیت اجتماعی حالت فراغت همگانی از تهدیدی است که کردار غیرقانونی دولت، دستگاه، فرد یا گروهی در تمام یا بخشی از جامعه پدید آورد و آرامش و آسودگی‌ای است که جامعه برای اعضای خویش فراهم می‌سازد. در نظام حقوقی جدید فرض می‌شود قانون با تعریف و حدگذاری آزادی‌ها و حقوق فرد و کیفر دادن کسانی که از آن حدود پا فراتر گذشته‌اند از امنیت فردی و اجتماعی پاسبانی می‌کند (آشوری، ۱۳۷۹: ۳۸).

هرچند امنیت از همان آغاز به‌عنوان معمای اصلی بشر با او همزاد بوده است، بر اثر کارکرد نیروهای ژرف، شکل و محتوا و عوامل آن متحول شده است (قاسمی، ۱۳۸۶: ۱۳)؛ به‌طوری‌که امروزه معنای امنیت علاوه بر مسائل جانی و مالی به حوزه‌های متفاوت آزادی، مشارکت سیاسی، تأمین اشتغال و رفاه و حتی بهره‌گیری از اوقات فراغت و برآوردن استعدادها هم کشیده شده است. امنیت از نظر مفهومی پیچیده است و تمایل زیادی برای به‌کارگیری و اطلاق آن بر مصادیق متفاوت و گاه متضاد وجود دارد (حاجیان، ۱۳۸۴: ۲۱). به‌این‌ترتیب، امنیت در رابطه با جرایم و میزان وقوع آن و ترس از وقوع آن تحلیل می‌شود؛ زیرا مسئله جرم بر تصورات عمومی از نظم اجتماعی و توافق اخلاقی تأثیر می‌گذارد (جکسون، ۲۰۰۶: ۲۵۴). در نتیجه، امنیت اجتماعی، مصونیت نسبی شهروندان از تعرض مجرمان است. شاخص‌های امنیت اجتماعی، انجام دادن فعالیت‌های روزمره بدون نگرانی از سرقت، مزاحمت خیابانی معتادان و ولگردان، تعرض به زنان، قتل و درکل تصور از میزان امنیت عمومی شهر است (کتابی و دیگران، ۱۳۸۶: ۴۶). در واقع، امنیت اجتماعی یعنی «تهدیدنشدن حقوق افراد اعم از حقوق فردی و اجتماعی» که این حقوق به حقوق طبیعی (حق حیات، خانواده، اشتغال و...) وضعی (حقوق مدنی و سیاسی) و اجتماعی تفکیک‌پذیر است و شامل هر دو بعد عینی (تهدیدنشدن حقوق مذکور) و ذهنی (احساس افراد درمورد اینکه به حقوق آن‌ها تعرض نمی‌شود) می‌شود (افروغ، ۱۳۸۱: ۲۴۶). بوزان امنیت اجتماعی را به حفظ مجموعه ویژگی‌هایی ارجاع می‌دهد که بر مبنای آن افراد خود را عضو گروه ویژه‌ای تلقی می‌کنند. از دیدگاه وی، امنیت اجتماعی عبارت است از توانایی گروه‌های مختلف صنفی، قومی، محلی و... در حفظ هستی و هویت خود. در واقع، بوزان امنیت اجتماعی را حالت فراغت از تهدید هویت جمعی و گروهی تلقی می‌کند (گروسی و میرزایی، ۱۳۸۶: ۲۹). از دیدگاه ویور، امنیت اجتماعی توانایی جامعه برای حفظ ویژگی‌های اساسی‌اش در شرایط تغییر و تهدیدهای واقعی و محتمل تعریف می‌شود. وی بر ارتباط نزدیک میان هویت، جامعه و امنیت تأکید می‌کند و از نظر او جامعه امنیت و هویتش را جست‌وجو می‌کند (نویدنیا، ۱۳۸۲: ۶۲). کارل دویچ نیز در تعریف امنیت اجتماعی می‌گوید: منظور من از امنیت اجتماعی، گروه همبسته‌ای از مردم در یک سرزمین (قلمرو) در امتداد زمانی است که دارای احساس جمعی بسط‌یافته و نهادی شده، آداب و رسوم فراگیر، قدرتمند و به اندازه کافی قابل اطمینان بوده و حیات اجتماعی را در زمان طولانی بیمه می‌کند و تغییرات آرام توأم با انتظارات قابل پیش‌بینی را در میان مردمش تجربه می‌کند. وی در تعریف کاربردی خویش، امنیت اجتماعی را برابر با سطح توسعه انسانی و سطح نابرابری اقتصادی در نظر می‌گیرد. به عقیده گکز، امنیت اجتماعی در یک مفهوم وسیع، حقوق بشر، توسعه، مسائل جنسیتی و موارد دیگری را که به آن برجسب امنیت انسانی زده می‌شود دربرمی‌گیرد. وی علاوه بر مؤلفه‌های اخیر، مؤلفه‌های دیگری نظیر عدالت در سطح ملی، ریشه‌کن کردن فقر و آزادی نسل‌های آتی برای به‌ارث‌بردن یک محیط سالم را مطرح می‌سازد (صالحی امیری و افزاری نادری، ۱۳۹۰: ۵۲-۵۳).

از این‌رو، اگر امنیت در جامعه نباشد، بی‌تردید انسان‌ها نمی‌توانند نمودار آینده خود را براساس گذشته خویش ترسیم کنند و رشد و توسعه نیز امکان‌پذیر نمی‌شود. پیش‌شرط رشد جوامع و خودشکوفایی آن‌ها، سرمایه انسانی و اجتماعی است و این دو به امنیت، احساس امنیت و ایمنی نیاز دارند. عوامل گوناگونی در ایجاد امنیت و احساس امنیت دخالت دارند که نبود آن‌ها موجب آهسته‌شدن برقراری احساس امنیت می‌شود یا مانع از تحقق آن می‌شود. براین‌اساس، شناسایی عوامل و

عناصر تأمین امنیت اجتماعی و احساس امنیت از پیش شرط‌های اساسی در راستای برنامه‌ریزی برای ارتقای سطح امنیت اجتماعی به‌شمار می‌رود (قاسمی و محمدی، ۱۳۹۲: ۳۳).

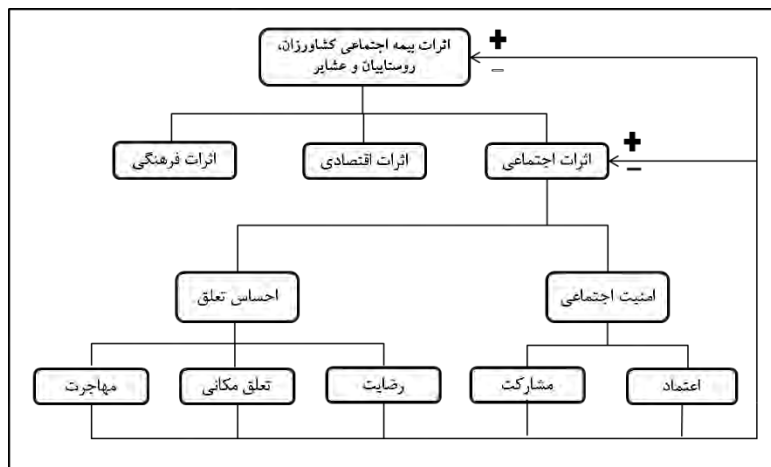
افراد در ورای کنش‌های خود باید احساس امنیت وجودی داشته باشند. آن‌ها برای دریافت این احساس از جامعه، به قواعد هنجاری (اعتماد اجتماعی) و منابع متوسل می‌شوند (مختاری و دیگران، ۱۳۹۱: ۲۸).

وقتی افراد خود را عضوی از یک گروه یا طبقه اجتماعی می‌دانند، نوعی حس تعلق به‌وجود می‌آید (داتون و دیگران، ۱۹۹۴: ۲۴۰)؛ این حس تعلق نیز ممکن است از طریق فرایندهای پویا مانند تمایل به ارتقای خود یا خوداثباتی و خودسازگاری برانگیخته شود. احساس تعلق یا همانندینی به تصور فرد از خود برحسب ویژگی‌های مشخص یک طبقه اجتماعی خودشمولی، ادراک یکی‌بودن با مجموعه‌ها و دسته‌های انسانی یا تعلق داشتن به برخی دسته‌های انسانی و تبیین ضمنی احساس عضویت در گروه اشاره دارد. احساس تعلق فرایندی است که به موجب آن، افراد خود را با شخص دیگری یا گروهی از افراد همسان و همانند می‌بینند و مانند یک منبع تأثیرگذار بر انگیزش افراد برای اقدام و فعالیت مشترک عمل می‌کند (خورشید و یزدانی، ۱۳۹۱: ۶۶).

انسان‌ها موجوداتی اجتماعی‌اند و از بدو تولد در یک مجموعه اجتماعی زندگی می‌کنند و نسبت به آن مجموعه احساس تعلق دارند. هرچه کودک بزرگ‌تر شود، به والدین، اعضای خانواده، محله، شهر، کشور و درنهایت به فرهنگ خود احساس تعلق بیشتری دارد. گذشته و تاریخچه زندگی یک فرد در خانواده و مدرسه نیز این احساس تعلق را قوی‌تر می‌کند. خاطرات مشترک افراد با یکدیگر نیز این احساس تعلق را افزایش می‌دهد و همین‌طور ویژگی‌های فردی مشترک در یک گروه یا یک جامعه موجب احساس تعلق به گروه و جامعه می‌شود. درحقیقت، احساس تعلق به فرد کمک می‌کند تا بفهمد کیست، جایگاهش در این زندگی کجاست، چه هدفی دارد و چگونه می‌تواند موفق شود. اگر فردی حس کند در موفقیت یک گروه یا یک جمع شریک شده است، احساس رضایت بیشتری می‌کند و از طریق این حس، توفیق بیشتری در رسیدن به اهداف می‌یابد (فرهمندیان، ۱۳۸۱: ۱۸۵).

هنگامی که ارتباط عمیق بین فرد و محیط برقرار است، فرد نوعی همذات‌پنداری بین خود و مکان احساس می‌کند (جوان فروزنده و مطلبی، ۱۳۹۰: ۳۵) و در این حالت بر منحصر به فرد بودن و تفاوت آن با مکان دیگر و داشتن تقدیر مشترک نیز دلالت دارد، در چنین وضعیتی نمادهای مکان محترم است و آنچه برای مکان رخ می‌دهد، برای فرد نیز مهم است (فلاح، ۱۳۸۵: ۶۱). درنتیجه، در درجات بالای تعلق مکانی، فرد دربرابر سرنوشت مکان احساس تعهد می‌کند و درنهایت این حس تعلق و تعهد به مشارکت فرد در برنامه‌ریزی و توسعه اجتماعی محلی منجر می‌شود (مانزو و پرکینز، ۲۰۰۶: ۳۳۶).

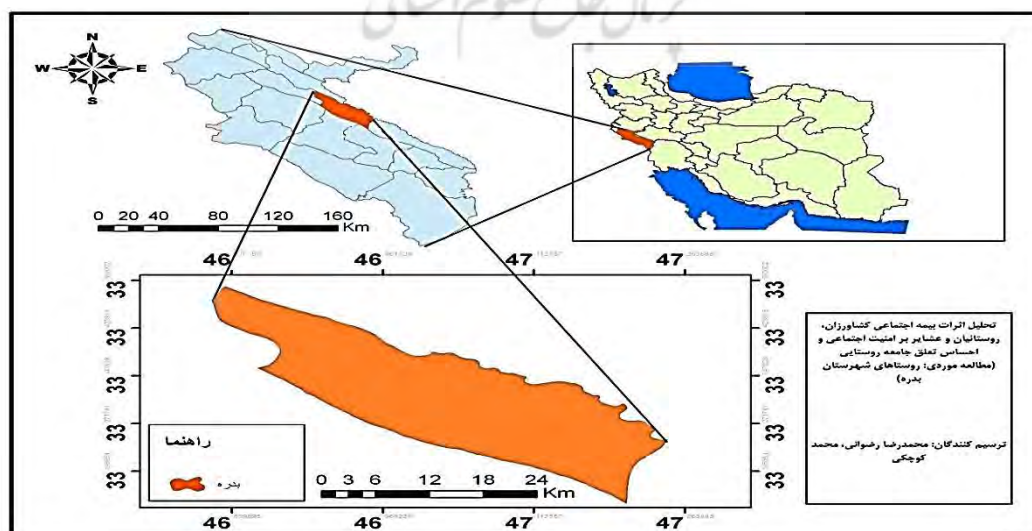
تعلق اجتماعی نقطه عطف فرایندی است که طی آن فرد به مکان، محیط، شیء یا امری احساس تعهد، مسئولیت و هم‌هویتی پیدا می‌کند؛ به‌نوعی که موجب احساس مثبت به محیط یا امر مورد نظر می‌شود. تعلق اجتماعی احساسی است که براساس آن فرد تمام توان، نیرو و دارایی‌های روانی، اجتماعی و اقتصادی خود را در راستای اثبات تعهد و مسئولیت دربرابر امر مورد نظر به‌کار می‌گیرد. تعلق اجتماعی زمینه‌ساز تصمیم‌گیری‌های فرد درباره تنظیم ارتباط خود با محیط یا امر ویژه‌ای است. همچنین، تعلق اجتماعی زمینه‌های همکاری و مشارکت را در تحولات اجتماعی فراهم می‌آورد (ناطق پور، ۱۳۸۴: ۱۰ و ۱۱) و این تعلق اجتماعی به مکان موجب رضایتمندی از مکان و درنتیجه کاهش مهاجرت از آن مکان می‌شود.

شکل ۱. مدل مفهومی تحقیق

منطقه مورد مطالعه

شهرستان بدره یکی از شهرستان‌های ده‌گانه استان ایلام است که مرکز آن در فاصله ۸۵ کیلومتری از شهر ایلام مرکز استان قرار دارد. این شهرستان از شمال به رودخانه سیمره و از جنوب به ارتفاعات کبیرکوه، از شرق به روستای عباس‌آباد از توابع بخش مرکزی دره‌شهر و از غرب به روستای پاکل گراب از توابع بخش میشخاص (سیوان) محدود شده است. این شهرستان دو بخش مرکزی و بخش هندیمنی دارد. بخش مرکزی به دو دهستان به نام‌های دهستان دوستان و دهستان کلم تقسیم می‌شود. دهستان دوستان پنج روستا به نام‌های شهرک ولیعصر، أبهر پایین، بانهلان، خیر و پشته ارشد دارد و دهستان کلم متشکل از روستاهای کلم بالا، کلم پایین، جابر، موسی، خوش‌قدم، تلخاب بالا و چنار جافری است. بخش هندیمنی شامل دو دهستان زرانگوش و آب‌چشمه است. دهستان زرانگوش شامل روستاهای زرانگوش، تلخاب، زید و گله‌دار و دهستان آب‌چشمه شامل روستاهای آب‌چشمه، گچ کوبان، کله مرد، فدک، هرانمر، دول گلاب و آهنگران است. جمعیت شهرستان بدره به شهری، روستایی و عشایری تقسیم شده است. در سال ۱۳۹۲، کل جمعیت این بخش ۱۷۳۵۹ نفر بوده است که جمعیت شهری آن ۴۱۹۵ نفر، جمعیت روستایی آن ۸۵۰۲ نفر و جمعیت عشایری آن ۴۶۶۲ نفر بوده است (اداره جهاد کشاورزی شهرستان بدره، ۱۳۹۳).

شکل ۲. محدوده مورد مطالعه

روش پژوهش

پژوهش حاضر به لحاظ هدف کاربردی و روش آن توصیفی و تحلیلی است. برای گردآوری داده‌های مورد نیاز از روش‌های کتابخانه‌ای و مطالعه میدانی استفاده شده است. با بهره‌گیری از روش کتابخانه‌ای به آمارنامه‌ها، سرشماری‌ها و سازمان‌ها از جمله صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر مراجعه شده و اطلاعات مورد نظر جمع‌آوری شده است. در مطالعه میدانی، تأثیرات بیمه بر امنیت اجتماعی و احساس تعلق بررسی شده است که با توجه به مطالعات پیشین و جمع‌بندی آن‌ها، برای بعد امنیت اجتماعی دو شاخص و برای بعد احساس تعلق سه شاخص در نظر گرفته شده است. در بعد امنیت اجتماعی، شاخص‌هایی چون اعتماد و مشارکت و برای بعد احساس تعلق، رضایت از زندگی، تعلق مکانی و کاهش مهاجرت استفاده شده است، شاخص‌ها و گویه‌های تحقیق پس از ارزیابی روایی (با توجه به مطالعات قبلی) و پایایی با استفاده از پرسشنامه و در قالب طیف لیکرت پنج گزینه‌ای سنجش شده است. جامعه آماری تحقیق شامل افراد تحت پوشش بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر در روستاهای شهرستان بدره یعنی ۴۴۸ نفر بوده است. با استفاده از روش کوکران، ۲۰۷ نفر از بیمه‌شدگان - که به‌طور عمده سرپرست خانوار بودند- برای نمونه در نظر گرفته شدند. به‌منظور توزیع مناسب حجم نمونه در بین تمام افراد بیمه‌شده از روش نمونه‌گیری احتمالی طبقه‌بندی‌شده استفاده شده است که این روش موجب می‌شود توزیع نمونه در کل طبقات جامعه به‌صورت متناسب صورت پذیرد. برای سنجش پایایی تحقیق نیز از نرم‌افزار SPSS و روش آلفای کرونباخ استفاده شده است که میزان پایایی آن ۰/۸۴۴ است و نشان‌دهنده پایایی کافی است.

معرفی شاخص‌ها و متغیرهای تحقیق

برای تهیه گویه‌های تحقیق، ابتدا ابعاد و مؤلفه‌ها براساس مطالعه تحقیقات قبلی شناسایی شد و سپس شاخص‌سازی صورت گرفت. در ادامه، شاخص‌های تحقیق براساس موضوع تحقیق استخراج شده و در نهایت گویه‌های متناسب با هر شاخص تنظیم شده است. در این تحقیق، ابعاد امنیت اجتماعی و احساس تعلق بررسی شد که برای بعد امنیت اجتماعی دو شاخص و برای بعد احساس تعلق سه شاخص در نظر گرفته شده است. در بعد امنیت اجتماعی، شاخص‌هایی چون اعتماد و مشارکت و در بعد احساس تعلق، رضایت از سکونت در روستا، تعلق مکانی و مهاجرت استفاده شده است.

جدول ۱. ابعاد و شاخص‌های تحقیق

ابعاد	شاخص	تعداد گویه‌ها	آلفای کرونباخ
امنیت اجتماعی	اعتماد	۷	۰/۸۰۷
	مشارکت	۴	
احساس تعلق	رضایت از سکونت در روستا	۴	۰/۷۱۵
	تعلق مکانی	۳	
	مهاجرت	۲	

بحث و یافته‌ها

یافته‌های تحقیق در دو بخش یافته‌های توصیفی و تحلیلی به شرح زیر است:

یافته‌های توصیفی

با توجه به نتایج پرسشنامه‌ها، ۹۲/۳ درصد پاسخگویان را مردان و ۷/۷ درصد آن‌ها را زنان تشکیل داده‌اند. همچنین، ۸۷/۴ درصد پاسخگویان متأهل و ۱۲/۶ درصد آن‌ها مجرد بوده‌اند. علاوه بر این، ۲۷ درصد پاسخگویان بی‌سواد بوده‌اند و ۳۰ درصد آن‌ها تحصیلات ابتدایی، ۱۵ درصد آن‌ها تحصیلات راهنمایی، ۱۹/۸ درصد آن‌ها مدرک دیپلم و ۸۲ درصد آن‌ها مدرک بالاتر از دیپلم داشته‌اند. به لحاظ شغلی، ۱۱ درصد پاسخگویان کشاورز، ۳۰ درصد آن‌ها کارگر، ۱۴/۵ درصد آن‌ها مغازه‌دار، ۲۰/۳ درصد آن‌ها دامدار، ۱ درصد آن‌ها جوشکار بوده‌اند و ۲۳/۲ درصد در سایر مشاغل فعالیت داشته‌اند. میانگین سنی پاسخگویان نیز ۴۶ سال بوده است.

جدول ۲. تأثیر بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر بر شاخص امنیت اجتماعی

شاخص‌های امنیت اجتماعی	گویه	کاملاً مخالف	مخالف	بی‌نظر	موافق	کاملاً موافق	میانگین	انحراف معیار	
اعتماد	تقویت روحیه اعتماد به نفس	۴	۱۶	۳۳	۱۲۲	۲۶	۳/۷۵	۰/۸۵۵	
	افزایش اعتماد روستاییان به دولت	۵	۴	۱۸	۱۳۲	۴۸	۴/۰۳	۰/۷۸۴	
	اعتماد به نهادها و سازمان‌های مربوط به روستا	۵	۱۳	۳۴	۱۲۰	۳۵	۳/۷۸	۰/۸۶۹	
	اعتماد به شورا و دهیاری	۷	۲۱	۶	۹۵	۷۸	۴/۰۴	۱/۰۵۸	
	اعتماد درونی نسبت به یکدیگر	۹	۲۵	۶۹	۸۴	۲۰	۳/۳۸	۰/۹۷۳	
	التزام و پایبندی به نظام عرفی و نهادی	۱۰	۲۱	۴۸	۱۱۲	۱۳	۳/۴۸	۰/۹۳۹	
	التزام بیمه‌شدگان به قوانین موجود روستا	۱۴	۱۲	۲۰	۱۴۰	۲۱	۳/۶۹	۰/۹۷۲	
	مشارکت	مشارکت در فعالیت‌های عام‌المنفعه	۱۳	۱۹	۸۱	۸۷	۷	۳/۲۵	۰/۸۹۹
		همکاری با اعضای شورای اسلامی	۱۷	۴۹	۲۸	۹۴	۱۹	۳/۲۱	۱/۱۴۵
		همکاری با دهیاری در توسعه و عمران روستا	۲۰	۵۹	۲۵	۸۸	۱۵	۳/۰۹	۱/۱۷۷
مشارکت در برنامه‌های انجمن اولیا و مربیان		۱۴	۳۸	۳۲	۱۱۰	۱۳	۳/۳۴	۱/۰۶۲	
جمع									
۳/۵۴									
۰/۹۷۵									

منبع: نگارندگان، ۱۳۹۳

براساس جدول ۲، میانگین به‌دست‌آمده از شاخص امنیت اجتماعی با ۱۱ گویه برابر ۳/۱۳ بوده است که نشان‌دهنده تأثیر زیاد بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر بر امنیت اجتماعی در منطقه مورد مطالعه است. در میان گویه‌های شاخص امنیت اجتماعی، بیشترین میانگین یعنی ۴/۰۴ و ۴/۰۳ به ترتیب متعلق به گویه اعتماد به شورا و اعتماد به دولت بوده است که نشان‌دهنده اعتماد بسیار زیاد مردم به شورا و دهیاری و دولت در زمینه بیمه اجتماعی روستاییان و عشایر است؛ یعنی بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر موجب افزایش اعتماد روستاییان به دولت و شورا و دهیاری در منطقه شده است. همچنین، کمترین میانگین یعنی ۳/۰۹ به گویه همکاری با دهیاری در توسعه و عمران روستا مربوط است که نشان‌دهنده اثرگذاری متوسط بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر بر همکاری با دهیاری در توسعه و عمران روستاست.

جدول ۳. تأثیر بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر بر شاخص احساس تعلق

شاخص‌های احساس تعلق	گویه	کاملاً مخالف	مخالف	بی‌نظر	موافق	کاملاً موافق	میانگین	انحراف معیار
رضایت از سکونت در روستا	رضایت روستاییان از وضعیت کنونی	۸	۴۸	۱۸	۱۱۴	۱۹	۳/۴۳	۱/۰۶۳
	رضایت از امکانات و خدمات رفاهی	۲۰	۵۳	۴۲	۸۴	۸	۳/۰۱	۱/۰۸۷
	رضایت از زندگی در روستا	۱۰	۳۰	۳۸	۱۱۸	۱۱	۳/۴۲	۰/۹۶۲
	رضایت از سازمان‌ها و نهادهای مرتبط با مدیریت روستا	۷	۱۹	۳۷	۱۲۸	۱۶	۳/۶۱	۰/۸۸۱
تعلق مکانی	تعلق مکانی به روستا	۹	۱۴	۱۱	۱۲۱	۵۲	۳/۹۲	۰/۹۸۲
	امید به آینده زندگی در روستا	۴	۲۱	۱۸	۱۳۹	۲۵	۳/۷۷	۰/۸۶۰
مهاجرت	امید به زندگی و افزایش ثبات جمعیتی	۱۵	۱۵	۴۹	۱۰۸	۲۰	۳/۴۹	۱/۰۱۱
	کاهش میل روستاییان به مهاجرت	۷	۲۴	۱۵	۱۲۹	۳۲	۳/۷۵	۰/۹۶۸
	بازگشت مهاجران به روستا	۴۲	۶۰	۴۴	۴۳	۱۸	۲/۶۷	۱/۲۴۴
جمع								
۳/۴۵								
۱/۰۰۶								

منبع: نگارندگان، ۱۳۹۳

براساس جدول ۳، میانگین به‌دست‌آمده از شاخص احساس تعلق با ۹ گویه برابر ۳/۴۵ بوده است؛ بنابراین، بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر موجب افزایش احساس تعلق و ماندگاری در روستا شده و همچنین سبب کاهش مهاجرت روستاییان به شهرها در منطقه مورد مطالعه شده است. در بین گویه‌های شاخص احساس تعلق، بالاترین میانگین یعنی ۳/۹۲ مربوط به تعلق مکانی به روستاست که نشان‌دهنده ارتقای تعلق مکانی به روستا از طریق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر در منطقه مورد مطالعه است. همچنین، بیمه اثر زیادی بر تعلق مکانی روستاییان

به روستا داشته است. کمترین میانگین یعنی ۲/۶۷ نیز متعلق به شاخص بازگشت مهاجران به روستا بوده است که نشان می‌دهد بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر بر بازگشت مهاجران به روستا تأثیر نداشته است.

یافته‌های تحلیلی

برای تأثیرگذاری بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر بر امنیت اجتماعی و احساس تعلق از آزمون T استفاده شده است که در ادامه بررسی می‌شود.

جدول ۴. آزمون T

سطح معناداری	خطای استاندارد از میانگین	انحراف معیار	میانگین	ارزش t	T	آزمون T
۰/۰۰۰	۰/۵۱۴	۷/۰۳۲	۴۷/۳۰	۴۲	۹۱/۹۹۱	امنیت اجتماعی
۰/۰۰۰	۰/۳۴۷	۴/۹۱۳	۳۱/۰۰	۲۷	۸۹/۲۵۲	احساس تعلق

منبع: نگارندگان، ۱۳۹۳

برای بررسی تأثیر بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر بر امنیت اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر از آزمون T تک‌نمونه‌ای استفاده شده است که میانگین واقعی به‌دست‌آمده (۴۷/۳۰) از میانگین مفروض (۴۲) بالاتر بوده و همچنین سطح معناداری کمتر از ۵ درصد بوده است که نشان‌دهنده اثرگذاری معنادار بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر بر امنیت اجتماعی روستاییان است.

همچنین، با توجه به جدول ۵ براساس آزمون T تک‌نمونه‌ای میانگین واقعی به‌دست‌آمده برای تأثیر بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر بر احساس تعلق ۳۱ بوده است که از میانه مفروض یعنی ۲۷ بالاتر بوده است. به‌علاوه، سطح معناداری کمتر از ۵ درصد بوده است که نشان‌دهنده اثرگذاری بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر بر احساس تعلق است.

نتیجه‌گیری

امنیت اجتماعی یکی از ضروری‌ترین نیازهای فرد، گروه و جامعه است و ادامه حیات و بقای جوامع بدون آن مشکل و غیرممکن است؛ بنابراین، همواره به امنیت فردی و گروهی و جست‌وجوی پیگیر این امنیت به‌عنوان یکی از ویژگی‌های ذاتی بشر نیاز بوده است. انسان‌ها نیز همیشه کوشیده‌اند خود و خانواده‌شان را از خطرهای دیگر دور نگه دارند. براین اساس، یکی از دستاوردهای اساسی و ارزشمند بشر در ایجاد امنیت، به‌ویژه امنیت اقتصادی و اجتماعی، بیمه بوده است. در سال‌های اخیر، مسئولان کشور به بیمه‌های اجتماعی به‌منظور رسیدن به امنیت اجتماعی روستاییان توجه کرده‌اند که به‌عنوان پشتوانه‌ای محکم موجب آرامش و امنیت روستاییان می‌شود.

با توجه به نتایج تحقیق در منطقه مورد مطالعه، وجود بیمه اجتماعی روستاییان و عشایر در این منطقه برای حمایت از روستاییان ضروری بوده و صندوق بیمه توانسته است اعتماد روستاییان را به خود جلب کند که با یافته‌های شفاهی زاده و دیگران (۱۳۹۲) همخوانی دارد با این تفاوت که در منطقه مورد مطالعه پذیرش بیمه اجتماعی روستاییان و عشایر در حد بالایی بوده است. همچنین، در منطقه مورد مطالعه روستاییان با طرح بیمه مخالف نبوده‌اند و از آن به‌خوبی استقبال کرده‌اند، ولی در بعضی موارد بیمه‌شدگان در پرداخت هزینه بیمه با مشکل روبه‌رو بوده‌اند. بیمه‌شده در زمینه مقابله با حوادث مختلف از بیمه انتظاراتی دارد و صندوق باید این انتظارات را برآورده کند تا اعتماد بین آن‌ها بیشتر شود که این مسئله با یافته‌های رامش (۲۰۰۷) سازگاری دارد. همچنین، توسعه اقتصادی و اجتماعی خانوار بر پذیرش بیمه تأثیر زیادی

داشته است و با توجه به توسعه اقتصادی و اجتماعی بالای روستاییان منطقه مورد مطالعه، پذیرش بیمه اجتماعی در حد بالایی بوده است که با یافته‌های رضوانی و عزیزی (۱۳۹۲) و شریفی و حسینی (۱۳۸۸) همخوانی داشته است. به علاوه، صندوق موجب شده است بیشتر مردم به این بیمه اعتماد داشته باشند، ولی در میان تعداد کمی از بیمه‌شدگان نوعی حس بی‌اعتمادی به صندوق بیمه اجتماعی روستاییان و عشایر به وجود آمده است که شاید ناشی از پایین بودن سطح سواد این افراد و ناآگاهی آن‌ها درباره قوانین بیمه اجتماعی روستاییان و عشایر باشد که با یافته‌های آنجلینی و هیروس (۲۰۰۴) تطابق دارد. با وجود این، بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر در منطقه مورد مطالعه در بین بیشتر افراد بیمه‌شده موجب ارتقای امنیت اجتماعی و احساس تعلق شده است که با یافته‌های رضوانی و دیگران (۱۳۹۳) همخوانی دارد. با توجه به نتایج تحقیق، بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر در روستاهای شهرستان بدره موجب تأثیرگذاری و ارتقای امنیت اجتماعی، احساس تعلق و کاهش مهاجرت‌های روستایی شده است.

پیشنهادها

در راستای گسترش بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر و تأثیرگذاری بیشتر آن در مناطق روستایی، پیشنهادهایی به شرح زیر ارائه می‌شود:

۱. تلاش برای در اولویت قرار گرفتن بیمه به‌عنوان یکی از ضروریات زندگی روستایی با استفاده از ترویج مزایای آن؛
۲. شکستن فرهنگ خودمداری در میان روستاییان و کشاورزان؛
۳. افزایش تبلیغات مزایای بیمه‌های اجتماعی از طریق رسانه‌های جمعی؛
۴. افزایش تنوع خدمات به افراد بیمه‌شده مانند اعطای تسهیلات رفاهی و تخفیفات؛
۵. گسترش نوع خدمات مانند رعایت اصول مشتری‌مداری و تکریم ارباب رجوع؛
۶. استفاده از رهبران محلی (دهیاری‌ها و شوراهای اسلامی روستا) برای گسترش نفوذ بیمه اجتماعی.

منابع

۱. آشوری، داریوش، ۱۳۷۹، *دانشنامه سیاسی*، چاپ اول، انتشارات مروارید، تهران.
۲. اداره جهاد کشاورزی شهرستان بدره، ۱۳۹۳.
۳. افروغ، عماد، ۱۳۸۱، *جامعه‌شناسی امنیت: مؤلفه‌ها و ریشه‌های تاریخ*، فصلنامه راهبرد، سال یازدهم، شماره ۲۶، صص ۲۴۰-۲۶۳.
۴. امیری، عبدالرضا، ۱۳۸۲، *نقش رسانه جمعی در امنیت اجتماعی*، مجموعه مقالات همایش امنیت اجتماعی، شماره ۱، جلد اول، معاونت اجتماعی و ارشاد نیروی انتظامی، تهران.
۵. جوان فروزنده، علی و قاسم مطلبی، ۱۳۹۰، *مفهوم حس تعلق به مکان و عوامل تشکیل‌دهنده آن*، دو فصلنامه هویت شهر، سال پنجم، شماره ۸، صص ۲۷-۳۷.
۶. حاجیانی، ابراهیم، ۱۳۸۴، *چارچوب روش‌شناسی برای بررسی احساس امنیت*، فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، سال هجدهم، شماره ۲ و ۳، صص ۱۲۹-۱۵۰.
۷. حسن‌زاده ثمرین، تورج، همتی گیلانی، مهناز و منیره مسعودی گزی، ۱۳۹۳، *بررسی و تبیین رابطه بین سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی (مطالعه کارکنان استانداری استان گلستان)*، فصلنامه پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، سال سوم، شماره پیاپی ۷، شماره ۱، صص ۱۱۷-۱۳۶.
۸. حسن‌زاده، علی و سعیده فخریه علیزاده، ۱۳۸۷، *راهکارهای تعمیم و گسترش پوشش بیمه‌ای در سازمان تأمین اجتماعی*، فصلنامه تأمین اجتماعی، سال دهم، شماره ۳۲ و ۳۳، صص ۱-۲۹.

۹. حسینی الموسوی، سیدمجتبی، ۱۳۹۲، بیمه‌های اجتماعی و تعاونی در فقه مذاهب اسلامی، فصلنامه مطالعات تقریبی مذاهب اسلامی (فروغ وحدت)، سال هشتم، شماره ۳۱، بهار، صص ۱۷-۲۷.
۱۰. حقیقتیان، منصور، صنعتخواه، علیرضا، معین‌الدینی، جواد و شیرین شیری امین‌لو، ۱۳۹۱، بررسی رابطه میان سرمایه اجتماعی (براساس تفکیک سرمایه اجتماعی درون‌گروهی، برون‌گروهی و ارتباطی) و احساس امنیت در شهر تهران، فصلنامه جامعه‌شناسی مطالعات جوانان، سال سوم، شماره ۶، صص ۳۷-۵۶.
۱۱. حیدری، علی، ۱۳۸۲، تحلیل کلی بر سیر تطور ساختاری تأمین اجتماعی در ایران و تبیین عوامل مساعد و نامساعد آن، فصلنامه تأمین اجتماعی، سال پنجم، شماره ۱۵، صص ۱۳۵-۱۵۰.
۱۲. خلیلی، رضا، ۱۳۸۱، مهاجرت نخبگان، پدیده‌های اجتماعی با موضوع امنیت ملی، فصلنامه مطالعات راهبردی، سال پنجم، شماره ۲، صص ۴۲۱-۴۴۱.
۱۳. خورشید، صدیقه و حمیدرضا یزدانی، ۱۳۹۱، مطالعه روابط میان اعتماد، تقابل و احساس تعلق سازمانی با ملاحظه اثر تعدیلگری تعهد سازمانی، پژوهش‌نامه مدیریت تحول، سال چهارم، شماره ۷، صص ۶۱-۹۰.
۱۴. رجیبی‌پور، محمود، ۱۳۸۴، درآمدی بر عوامل مؤثر بر احساس امنیت، کنکاشی بر جنبه‌های مختلف امنیت عمومی و پلیس، مجموعه مقالات ۲، معاونت پژوهش دانشگاه علوم انتظامی.
۱۵. رضوانی، محمدرضا، قدیری معصوم، مجتبی، کوچکی، محمد، ساعی، احد و اسماعیل تازیک بیارجمندی، ۱۳۹۳، تحلیل فضایی و اثرات بیمه اجتماعی روستاییان بر توسعه روستایی (مطالعه موردی: دهستان دوستان، شهرستان بدره)، مطالعات و پژوهش‌های شهری و منطقه‌ای اصفهان، سال ششم، شماره ۲۱، صص ۱-۲۰.
۱۶. رضوانی، محمدرضا، ۱۳۹۰، برنامه‌ریزی توسعه روستایی در ایران، چاپ چهارم، انتشارات قومس، تهران.
۱۷. رضوانی، محمدرضا و فاطمه عزیزی، ۱۳۹۲، بررسی چالش‌های بیمه اجتماعی روستاییان و عشایر در کشور، فصلنامه رفاه اجتماعی، سال سیزدهم، شماره ۴۸، صص ۲۷۱-۳۱۱.
۱۸. رضویان، محمدتقی و پرویز آقایی، ۱۳۹۳، بررسی و ارزیابی احساس امنیت اجتماعی در محله نمونه موردی: (مطالعه تطبیقی محلات جماران و فاطمی)، فصلنامه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری چشم‌انداز زاگرس، سال ششم، شماره ۲۰، صص ۴۳-۵۷.
۱۹. رنجبر، محسن، ۱۳۸۹، اهمیت توجه به امنیت اقتصادی در سیاست‌گذاری‌های اقتصادی کشور، فصلنامه اطلاعات سیاسی اقتصادی، سال بیست و چهارم، شماره ۲۷۴-۲۷۳، صص ۲۲۴-۲۳۵.
۲۰. ساروخانی، باقر و منیژه نویدنیا، ۱۳۸۵، امنیت اجتماعی خانواده و محل سکونت در تهران، فصلنامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی، دوره ششم، شماره ۲۲، صص ۸۷-۱۰۶.
۲۱. سهامیان مقدم، جواد، ۱۳۸۸، چالش‌های صنعت بیمه، مقالات ارائه‌شده در سیزدهمین سمینار بیمه و توسعه، پژوهشکده بیمه، تهران.
۲۲. شاهچراغ، سیدعلی، ۱۳۹۱، پیش‌زمینه‌های فرهنگی گسترش بیمه در شکل‌گیری توسعه و رفاه اجتماعی، فصلنامه علمی-ترویجی جامعه، فرهنگ و رسانه، سال اول، شماره ۲، صص ۴۵-۶۲.
۲۳. شریفی، محمدمبین و محمود حسینی، ۱۳۸۸، عوامل مؤثر بر پذیرش بیمه اجتماعی در میان کشاورزان: مطالعه موردی شهرستان‌های قروه و دهگلان، استان کردستان، فصلنامه روستا و توسعه، سال دوازدهم، شماره ۲، صص ۳۷-۶۷.
۲۴. شفیعی‌زاده، حمید، مجردی، غلامرضا و اسماعیل کرمی دهکردی، ۱۳۹۱، عوامل مؤثر بر نهادینه‌سازی بیمه اجتماعی در روستاهای شهرستان کبودرآهنگ، مجله پژوهش‌های روستایی، سال سوم، شماره ۴، صص ۱۸۹-۲۱۴.
۲۵. شیرزاد، حسین، ۱۳۸۳، سیر تکاملی نظام‌های بیمه اجتماعی روستاییان در ایران و کشورهای توسعه‌یافته جهان، فصلنامه روستا و توسعه، سال هفتم، شماره ۴، صص ۱-۶۷.
۲۶. صالحی، اسماعیل، ۱۳۸۷، ویژگی‌های محیطی فضاهای شهری امن، چاپ اول، نشر مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری ایران، تهران.
۲۷. صالحی امیری، سیدرضا و افسر افشاری نادری، ۱۳۹۰، مبانی نظری و راهبردی مدیریت ارتقای امنیت اجتماعی و فرهنگی در تهران، فصلنامه راهبرد، سال بیستم، شماره ۵۹، صص ۴۹-۷۶.

۲۸. صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر کشور، ۱۳۹۳.
۲۹. ضرابی، اصغر، شرفی، زکیه و مهدی زنگنه، ۱۳۹۱، **سنجش عوامل مؤثر بر احساس امنیت شهروندان شهر مشهد با تأکید بر عملکرد پلیس و رسانه‌های جمعی**، پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، سال اول، شماره ۲، صص ۱۰۳-۱۲۱.
۳۰. فرهنگیان، محمد، ۱۳۸۱، **نیاز به احساس تعلق داشتن**، ماهنامه روان‌شناسی پیوند، سال بیست و چهارم، شماره ۲۷۸، صص ۴۸-۵۰.
۳۱. فلاحت، محمدصادق، ۱۳۸۴، **نقش طرح کالبدی در حس مکان مسجد**، نشریه هنرهای زیبا، سال ششم، شماره ۲۲، صص ۳۵-۴۲.
۳۲. قاسمی، راضیه و اصغر محمدی، ۱۳۹۲، **بررسی میزان احساس امنیت و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن در بین شهروندان ۱۵ تا ۴۴ ساله شهر کرد**، فصلنامه دانش انتظامی چهارمحل و بختیاری، سال اول، شماره ۲، صص ۲۱-۳۷.
۳۳. قدیری معصوم، مجتبی و علی‌اکبر نجفی کانی، ۱۳۸۲، **برنامه‌های توسعه بعد از پیروزی انقلاب اسلامی ایران و تأثیر آن بر نواحی روستایی**، فصلنامه پژوهش‌های جغرافیایی، سال یازدهم، شماره ۴۴، صص ۱۱۱-۱۲۲.
۳۴. کتابی، محمود، میرزایی، جلال و احسان شاهرخی، ۱۳۸۶، **بررسی تأثیر رسانه‌های جمعی بر احساس امنیت اجتماعی در شهر اصفهان**، فصلنامه توسعه انسانی، دوره دوم، شماره ۲، صص ۳۱-۵۶.
۳۵. کریمی، آیت، ۱۳۷۸، **کلیات بیمه**، چاپ چهارم، انتشارات بیمه مرکزی ایران، تهران.
۳۶. کلاهچیان، محمود، ۱۳۸۲، **راهکارهای تحقق امنیت اجتماعی**، مجموعه مقالات همایش امنیت اجتماعی، شماره ۱، جلد اول، تهران، معاونت اجتماعی و ارشاد نیروی انتظامی.
۳۷. گروسی، سعیده، میرزایی، جلال و احسان شاهرخی، ۱۳۸۶، **بررسی رابطه اعتماد اجتماعی و احساس امنیت (مطالعه موردی دانشجویان دختر دانشگاه آزاد جیرفت)**، فصلنامه دانش انتظامی، دوره نهم، شماره ۲، صص ۲۶-۳۹.
۳۸. ماهر، فرهاد، ۱۳۸۳، **تأمین اجتماعی روستاییان**، مجموعه مقالات: تأمین اجتماعی روستاییان (تجارب کشورهای منتخب)، مؤسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی و اقتصاد کشاورزی، تهران.
۳۹. مختاری، مریم، بلالی، اسماعیل، میرفردی، اصغر و سیده معصومه حسینی اخگر، ۱۳۹۱، **بررسی عوامل اجتماعی و فرهنگی مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی در شهر یاسوج**، پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، سال اول، شماره ۲، صص ۲۱-۴۰.
۴۰. مریدی، سیاوش، ۱۳۷۸، **فرهنگ بیمه‌های اجتماعی**، چاپ اول، انتشارات مؤسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی، تهران.
۴۱. منظمی تبار، جواد، ۱۳۸۵، **نقش مشارکت مردمی در تقویت امنیت اجتماعی**، فصلنامه دانش انتظامی، دوره هشتم، شماره ۱، صص ۹-۳۳.
۴۲. مؤسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی و اقتصاد کشاورزی، ۱۳۸۳، **تأمین اجتماعی روستاییان (تجارب کشورهای منتخب)**، چاپ اول، وزارت جهاد کشاورزی، تهران.
۴۳. ناطق‌پور، محمدجواد، ۱۳۸۴، **نقش خانواده در تقویت احساس تعلق اجتماعی در فرزندان**، نشریه رشد آموزش علوم اجتماعی، سال نهم، شماره ۲۶، صص ۹-۱۴.
۴۴. نقیب‌السادات، سیدرضا، فاتحی دهقانی، ابوالقاسم و پروین فروغیان، ۱۳۹۱، **نقش امنیت اجتماعی در کاهش میزان انحرافات در بین دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه شهر شوش**، فصلنامه مطالعات جامعه‌شناختی جوانان، سال سوم، شماره ۷، صص ۱۲۹-۱۵۰.
۴۵. نوروزی، فیض‌الله و سارا فولادی‌سپهر، ۱۳۸۸، **بررسی احساس امنیت اجتماعی زنان ۲۹-۱۵ ساله شهر تهران و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن**، فصلنامه راهبرد، سال هجدهم، شماره ۵۳، صص ۱۲۹-۱۵۹.
۴۶. نویدینیا، میژیه، ۱۳۸۲، **درآمدی بر امنیت اجتماعی**، فصلنامه مطالعات راهبردی، سال ششم، شماره ۱۹، بهار، صص ۵۵-۷۶.
47. Angelini, J. and Hiros, K., 2004, **Extension of social security coverage for the informal economy in indonesia**, ILO, Subregional Office for South-East Asia and the Pacific, Manila, Philippines.
48. Dutton, J., Dukerich, J. and Harquail, C. V., 1994, **Organizational images and membership commitment**, Administrative Science Quarterly, Vol. 32, No. 2, PP. 239-263.

49. Jackson, J., 2006, **Introducing fear of crime to risk research**, Risk Analysis, Vol. 26, No. 1, PP. 253- 264.
50. Jianguo, Z., 2006, **Developing social pension insurance in chinas rural areas**, It s Available at: www.issa.int/pdf/jeru98/theme2.
51. Manzo, L. and Perkins, D. D., 2006, **Finding common ground: The importance of place attachment to community participation and planning**, Journal of Planning Literature, Vol. 20, No. 4, PP. 335-350.
52. Putnam, R., 2000, **Bowling alone: The collapse and revival of American community**, Simon and Schusteer, New York.
53. Stone, W. and Hughes, J., 2011, **Measuring Social Capital: Towards a standardized approach**, It s Available at: <http://www.aes.asn.au/conferences/2002/PAPERS/Hughes.pdf>.
54. Ramesh, T. V., 2007, **Rural Initiatives, Micro-Insurance**, School of statistics, Central University of Finance and Economics, Xueyuan South Rd, Haidian District, Beijing, China. Woolcock, M., 2001, **The place of social capital in understanding social and economic outcomes**, ISUMA Canadian Journal of Policy Research, Vol. 2, No. 1, PP. 11- 17.
55. **Yui Leung, Charles Ka., 2001, productivity growth, increasing income inequality and social insurance: The case of China**, Journal of Economic Behavior & Organization, Elsevier, Vol. 46, No. 46, PP. 395- 408.
56. Ashuri, D., 2000, **Political encyclopedia**, 1st Edition, Morvarid publication, Tehran. *(In Persian)*
57. Department of Agriculture Badreh County, 2014. *(In Persian)*
58. Afrough, E., 2002, **Sociology of security, components and historical roots**, Journal of strategy, Vol. 11, No. 26, PP. 240- 263. *(In Persian)*
59. Amiri, A., 2003, **The Role of Mass Media in Social Security**, Proceedings of the Conference on Social Security, No. 1, Vol. 1, Social Assistance and Guidance of police, Tehran. *(In Persian)*
60. Javan Forouzandeh, A. and Motalebi, G., 2011, **Concept of the sense of belonging to a place and its constituent elements**, Biannual Journal of City Identity, Vol. 5, No. 8, PP. 27- 37. *(In Persian)*
61. Hajiani, E., 2005, **A methodology for assessing the sense of security**, Journal of Social Security Studies, No. 2 and 3, PP. 129- 150. *(In Persian)*
62. Hassanzadeh Samarin, T., Hemmati Gilani, M., Masoud Gazi, M., 2014, **To review and explain the relationship between social capital and social security (staff of Golestan Province)**, Journal of Strategic Studies, Security and Social Order, Vol. 3, No. 1, PP. 117- 136. *(In Persian)*
63. Hassanzadeh, A. and Fakhim Alizadeh, S., 2008, **Ways to extend and expand the coverage of insurance of social security organization**, Social Security Journal, Vol. I, No. 32, 33, PP. 1- 29. *(In Persian)*
64. Hosseini Almusavi, S. M., 2013, **Social insurance and cooperative in Islamic jurisprudence**, Islamic Religious Studies (Forogh Vahdat), Vol. 8, No. 31, PP. 17- 27. *(In Persian)*
65. Haghghatiyan, M., Sanatkah, A., Moein Aldini, J. and Shiri Aminloo, Sh., 2012, **To examine the relationship between social capital (social capital based on the Breakdown of I n-group, out-group and communicational social capital) and a sense of security in Tehran**, Journal of Youth Studies Sociology, Vol. 3, No. 6, PP. 37-56. *(In Persian)*
66. Heydari, A., 2003, **An overall analysis of the evolution of the social structure of the country and explain its favorable and unfavorable factors**, Social Security Journal, Vol. 5, No. 15, PP. 135- 150. *(In Persian)*
67. Khalili, R., 2001, **Elite migration, social phenomenon with a national security issue**, Strategic Studies Journal, Vol. 5, No. 2, PP. 421- 441. *(In Persian)*
68. Khorshid, S. and Yazdani, H. R., 2012, **To study the relationship between trust, reciprocity and organizational sense of belonging with regard to the effect of organizational commitment**, Change Management Journal, Vol. 4, No. 7, PP. 61- 90. *(In Persian)*

69. Rajabipur, M., 2005, **An introduction to the factors affecting the sense of security, a consult on various aspects of public security and police**, Proceedings 2, University of Police Science.
70. Rezvani, M. R., Qadiri Masum, M., Kochaki, M., Saei, A. and Tazik Biarjomandi, I., 2014, **Spatial analysis and effects of social insurance on rural development, rural social insurance (Case study: Doostan district, Badreh county)**, Studies of Urban and Regional Research of Esfehan, Vol. 6, No. 21, PP. 1- 20. *(In Persian)*
71. Rezvani, M., 2011, **Rural development planning in Iran**, 4th Edition, Ghomes publication, Tehran. *(In Persian)*
72. Rezvani, M. and Azizi, F., 2013, **The challenges of villagers and nomads insurance in the country (Iran)**, Social Welfare Journal, Vol. 13, No. 48, PP. 271- 311. *(In Persian)*
73. Razaviyan, M. T. and Aghaei, P., 2014, **Evaluation of social security in the neighborhood case study: (A Comparative Study of Jamaran and Fatemi neighborhoods)**, Journal of Zagros Landscape Geography and Urban Planning, Vol. 6, No. 20, PP. 43- 57. *(In Persian)*
74. Ranjbar, M., 2010, **The importance of economic security consideration in the country's economic policy**, Journal of Political and Economic Information, No. 274-273, PP. 224- 235. *(In Persian)*
75. Sarookhani, B. and Navidnia M., 2006, **Social security of family, place of residence in Tehran**, Journal of Social Welfare, Vol. 6, No. 22, PP. 87- 106. *(In Persian)*
76. Sahamiyan Moghaddam, J., 2009, **Challenges in the insurance industry**, Papers Presented at the 13th Conference of Insurance and Development, Tehran, Insurance Institute. *(In Persian)*
77. Shahcheragh, S. A., 2012, **Cultural background of insurance expanding in the formation and development of social welfare insurance**, Promotional-scientific Journal of Society, culture and the media, Vol. 1, No. 2, PP. 45- 62. *(In Persian)*
78. Sharifi, M. A., Hosseini, M., 2009, **Factors affecting the adoption of social insurance among farmers: A case study of the Ghorveh and Dehgolan cities, Kurdistan province**, Village and Development Journal, Vol. 12, No. 2, PP. 37- 67. *(In Persian)*
79. Shafiezadeh, H., Mojaradi, GH. and Karami Dehkordi, I., 2012, **Factors affecting the institutionalization of social insurance in rural places of Kaboudarahang**, Journal of Rural Studies, Vol. 3, No. 4, PP. 189- 214. *(In Persian)*
80. Shirzad, H., 2004, **The evolution of rural social insurance systems in Iran and developed countries of the world**, Village and Development Journal, No. 28, PP. 1- 67. *(In Persian)*
81. Salehi, I., 2008, **Environmental characteristics of safe urban spaces**, 1st Edition, Urban Studies and Architecture Center Publication, Tehran. *(In Persian)*
82. Salehi Amiri, S. R. and Afshar Naderi, A., 2011, **Theoretical Foundations of Strategic Management and promotion of cultural and social security in Tehran**, Journal of Strategy, Vol. 20, No. 59, PP. 49- 76. *(In Persian)*
83. Social Insurance Fund for Farmers, Villagers and Nomads in 2014. *(In Persian)*
84. Zarabi, A., Sharafi, Z. and Zanganeh, M., 2012, **Measuring the factors affecting the sense of security of Mashhad, with emphasis on the performance of the police and the media**, Strategic Studies of Security and Social Order, Vol. 1, No. 2, PP. 103- 121. *(In Persian)*
85. Farahmandyan, M., 2002, **The need for a sense of belonging**, Transplantation psychology journal, Vol. 24, No. 278, PP. 48- 50. *(In Persian)*
86. Falahat, M. S., 2005, **The physical layout of a sense of place in the mosque**, Fine Arts Magazine, Vol. 6, No. 22, PP. 35- 42. *(In Persian)*
87. Ghasemi, R., Mohammadi, A., 2013, **Evaluating the security and social factors affecting the citizens of 15 to 44-year-old of ShahreKord**, Chahar Mahal and Bakhtiari Disciplinary Knowledge Journal, Vol. 1, No. 2, PP. 21- 37. *(In Persian)*
88. Qadiri Masum, M. and Najafi Kani, A. A., 2003, **After the Islamic Revolution in Iran development**

- program and its impact on rural areas**, Geographical Journal, Vol. 11, No. 44, PP. 111- 122. *(In Persian)*
89. Ketabi, M., Mirzaee, J. and Shahrokhi, E., 2007, **The effect of mass media on social security in the city of Esfehan**, Journal of Human Development, Vol. 2, No. 2, PP. 31-56. *(In Persian)*
90. Karimi, A., 1999, **General Insurance**, 4th Edition, Iran Central Insurance, Tehran. *(In Persian)*
91. Kolahchiyan, M., 2003, **Guidelines for the implementation of social security**, Social Security Conferences, No. 1, Vol. 1, Social Assistance and Guidance of Police, Tehran. *(In Persian)*
92. Garosi, S., Mirzaee, J. and Shahrokhi, E., 2007, **Examining the relationship between social trust and Feeling of security (A case study of female students Azad University of Jiroft)**, Journal of Disciplinary Knowledge, Vol. 9, No. 2, PP. 26- 39. *(In Persian)*
93. Maher, F., 2004, **Rural social security, proceedings: Rural social security (The experiences of selected countries)**, Research Institute of Planning and Agricultural Economics, Tehran. *(In Persian)*
94. Mokhtari, M., Balali, I., Mirfardi, A. and Hosseini Akhgar, S. M., 2012, **Social and cultural factors affecting social security in Yasuj**, Strategic Research of Security and Social Order, Vol. 1, No. 2, PP. 21- 40. *(In Persian)*
95. Moridi, S., 1999, **Social insurance culture**, 1st Edition, Institute of Social Security, Tehran. *(In Persian)*
96. Monazzami Tabar, J., 2006, **The role of public participation in social security**, Journal of Disciplinary Knowledge, Vol. 8, No. 1, PP. 9- 33. *(In Persian)*
97. Planning and Research Institute of Agricultural Economics, 2004, **Rural social security (the experiences of selected countries)**, 1st Edition, Ministry of Agriculture, Tehran. *(In Persian)*
98. Nateghpour, M. J., 2005, **The family's role in fostering a sense of social belonging in children**, Journal of Social Science Education, Vol. 9, No. 26, PP. 9- 14. *(In Persian)*
99. Naqib al-Sadat, S. R., Fatehi Dehaghani, A. and Foroughian, P., 2012, **The role of social security in reducing aberrations among secondary school girl students of Shush**, Youth Sociological Studies Journal, Vol. 3, No. 7, PP. 129- 150. *(In Persian)*
100. Noroozi, F. and Foladysepehr, S., 2009, **Evaluation of social security and social factors influencing women 29-15 years in Tehran**, Journal of the Strategy, Vol. 18, No. 53, PP. 129- 159. *(In Persian)*
101. Navidniya, M., 2003, **An introduction to social security**, Journal of Strategic Studies, Vol. 6, No. 19, PP. 55- 76. *(In Persian)*

پژوهشگاه ملی علوم اجتماعی
 پرتال جامع علوم انسانی